

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

La recerca, element transformador del sistema universitari

Prova pilot d'avaluació externa de la recerca

Dossier de premsa

2 de desembre del 2015

- La UPF ha decidit seguir un procés d'avaluació extern de la recerca en tots els seus àmbits, un **fet insòlit al nostre país**.

- S'ha dut a terme **amb el suport de l'Agència per a la Qualitat Universitària** (AQU Catalunya), sota l'encàrrec del Govern de la Generalitat de Catalunya.

- **Els avaluadors externs**, provinents d'universitats de prestigi i amb un fort component internacional, **han tingut accés a tota la informació que han requerit**.

- El pilot hauria de convertir-se en un **instrument de mesura dels resultats de recerca del Sistema Universitari Català**.

- L'impacte esperat del procés d'avaluació passa per:
  - o **Conèixer l'estat de la recerca** en els diferents àmbits de la UPF en comparació a referents internacionals
  - o **Millorar la recerca** a la nostra universitat
  - o Prendre decisions de política científica de manera eficaç
  - o Implementar una **nova cultura científica d'anàlisi** de la repercussió de la recerca en la societat
  - o Dotar el sistema d'una **plataforma de transparència** per retre comptes a la societat
  - o **Canviar el sistema de finançament** de les universitats en relació als resultats obtinguts

1.- Per què s'ha fet aquest procés?

La Universitat Pompeu Fabra és una universitat jove, pública i moderna, creada el 1990 amb voluntat d'esdevenir una universitat de referència a Europa. El model UPF s'articula entorn a una docència de qualitat i pròxima a l'estudiant, una recerca de frontera i un marcat perfil internacional.

Es tracta d'una universitat altament especialitzada centrada en tres àmbits de coneixement: les ciències socials i les humanitats; les ciències i tecnologies de la informació i la comunicació, i les ciències de la salut i de la vida, articulats en vuit departaments universitaris.

Malgrat ser una Universitat jove (25 anys) ja és un referent en recerca internacionalment i una de les millors universitats del món de menys de 50 anys (THE 2015, 12a. posició mundial).

Un clar indicador de l'enorme potencial de la recerca de la UPF és l'increment exponencial dels recursos econòmics captats en convocatòries competitives de finançament de la recerca. Això ha estat possible gràcies a la qualitat i competitivitat dels professors i recercadors de la Universitat, i a la inestimable col·laboració dels socis que ens donen suport, ja sigui amb programes de captació de talent internacional, beques i ajudes a l'estudi o amb incentius per a la mobilitat.

El repte de la UPF per als propers anys és esdevenir una universitat de recerca en tots els àmbits, amb clara vocació de transformació social, que esdevingui un clar referent internacional. Per això, i en la línia dels països del nostre entorn, on la recerca té una rellevància cabdal i els processos d'avaluació són habituals, **la UPF ha decidit seguir un procés d'avaluació extern de la recerca, malgrat sigui un fet insòlit al nostre país.**

És en aquest context en el qual s'ha portat a terme el procés d'Avaluació de la Recerca de la UPF, una prova pilot gestionada **amb el suport de l'Agència per a la Qualitat Universitària (AQU Catalunya)**, sota l'encàrrec del Govern de la Generalitat de Catalunya.

L'objectiu estratègic de les avaluacions, que es proposa que es duguin a terme cada cinc anys, és **enfortir la universitat** com a organització de recerca d'alt nivell internacional i que sigui vista **com a generadora de coneixement**, no només com a eina de transmissió.

L'avaluació de la recerca a la Universitat és un instrument que ha de servir per:

- Generar informació per dissenyar línies de política científica i tecnològica proactiva.
- Donar suport a un model de gestió dels recursos destinats a promoure i potenciar l'activitat científica d'una manera més eficaç.
- Facilitar la presa de decisions.
- Obtenir informació indispensable de les fortaleses i debilitats de la nostra Universitat.
- Tenir repercussió en la generació de noves idees i la seva utilització.

- Retre comptes davant la societat.

Els objectius operacionals concrets de l'avaluació de l'activitat de recerca dels departaments marcats per AQU Catalunya són:

- Ser un instrument de millora de la política de recerca de la universitat, i contribuir a la seva estratègia i a les activitats de planificació.
- Conèixer la tipologia de recerca que es fa a la universitat i els reptes que afronta, i avaluar-ne la qualitat i la potencialitat.
- Identificar les àrees i els entorns de recerca més i menys competents a nivell nacional i internacional
- Promoure processos i canvis envers els objectius de la universitat en l'àmbit de recerca
- Identificar possibles sinergies entre la recerca que es desenvolupa a diferents departaments d'una mateixa universitat

En referència als objectius marcats per la pròpia UPF, s'han determinat els següents:

- Dissenyar línies de política científica i tecnològica proactiva.
- Analitzar la política de suport a la recerca de la Universitat.
- Contribuir a una gestió més eficient dels recursos destinats al suport de la recerca, així com prioritzar la utilització d'aquests recursos.
- Conèixer les fortaleces i les febleses en la trajectòria científica de cada departament.
- Identificar àrees estratègiques i potencialitats a reforçar.
- Millorar les condicions per a la recerca dels professors de la UPF.
- Proveir d'una plataforma de transparència per retre comptes a la societat
- Canviar el sistema de finançament de les universitats en relació als resultats obtinguts en els processos d'avaluació de la recerca

2.- Com s'ha fet l'avaluació?

És la primera vegada que es fa una avaluació d'aquestes característiques a Catalunya i a Espanya, amb comitès externs d'alt nivell que han tingut accés a tota la informació que han requerit.

Per aquest motiu, tant des d'AQU Catalunya com des de la UPF s'han buscat **referents internacionals vàlids i contrastats** que han portat a terme aquest tipus de procés

d'avaluació. És el cas, per exemple, de les **universitats sueques** d'Uppsala i de Goteborg o de les **universitats flamenques** a Bèlgica.

A **França**, també trobem un bon model de referència. El HCERES (*Haut Conseil pour l'Evaluation de la Recherche et l'Education Supérieure*) és un òrgan independent del govern, gestionat per científics, que avalua tant els centres d'investigació com les universitats, a partir de les seves unitats de recerca i departaments, i també els programes d'inversions. Disposa d'un òrgan responsable d'estudis i anàlisi estratègica.

Al **Regne Unit**, a través del *Research Excellence Framework*, s'avalua la qualitat de la recerca i els resultats obtinguts marquen part del finançament que reben les institucions avaluades. A més a més, els resultats serveixen per retre comptes de les accions dutes a terme amb finançament públic i per establir barems de reputació dels centres avaluats.

Finalment, a **Alemanya** també hi ha una experiència similar a través del *German Council of Science and Humanities*, que va engegar una prova pilot d'avaluació i comparació de resultats de recerca de totes les universitats del país en diferents àmbits. És un òrgan de treball conjunt entre investigadors i representants dels governs estatals i federal, que té per objectiu assessorar en polítiques sobre educació superior, ciència i recerca.

L'avaluació de la recerca a la UPF ha durat aproximadament deu mesos i ha seguit els següents passos:

- 1.- Elaboració del procediment d'avaluació per part de l'Agència per a la Qualitat Universitària (AQU Catalunya) en coordinació amb la Universitat Pompeu Fabra.
- 2.- Redacció d'un autoinforme d'avaluació per part de cada departament avaluat (8 en total) sobre els resultats obtinguts en recerca en els últims cinc anys, i estructurat en 7 punts:

Context del departament

Trajectòria de desenvolupament i pes dins de la pròpia universitat.

Política de recerca

El departament davant les polítiques de recerca europees, estatals i catalanes; captació de nous investigadors; política de promoció i estabilització dels investigadors; política de captació d'estudiants de doctorat, i estructura interna.

Activitat investigadora

Projectes i convenis finançats; activitats de recerca no consolidades en projectes finançats, i ajust entre potencial i oportunitat de recerca.

Productivitat investigadora

Articles, llibres, capítols de llibres, patents...

Interacció investigació – docència

Estudis de màster i doctorat vinculats; dedicació del professorat a activitats docents; implicació dels estudiants en les activitats investigadores, i connexió de la recerca amb els dissenys curriculars de grau, màster i doctorat.

Internacionalització

Activitat investigadora d'impacte internacional; xarxes i aliances internacionals, congressos o seminaris internacionals organitzats, i internacionalització de la plantilla del departament.

Prospectiva del departament

Plans de futur en relació amb la política i les oportunitats de recerca; recursos humans; xarxes i aliances, i potencial present i futur del departament com a unitat estructural de la universitat.

3.- Anàlisi de l'autoinforme dels departaments per part dels Comitès d'Avaluació Extern de la Recerca (CAER) nomenats per AQU Catalunya.

Formats per entre 4 i 5 persones amb reconegut prestigi nacional i internacional en relació a l'àmbit de recerca a avaluar.

Un 65% (22 en valor absolut) dels membres dels CAER són internacionals (12 països diferents) i provenen d'universitats de tant prestigi com el Massachusetts Institute of Technology, la Johns Hopkins University, la University of Edinburgh, la Oxford University, la Université Paris-Diderot o la Ludwig Maximilians Universität München.

4.- Visita dels CAER als departaments de la UPF

Amb l'objectiu d'entrevistar-se amb la direcció del departament i totes aquelles persones que considerin oportú per tal de contrastar i corroborar la informació continguda en l'autoinforme.

5.- Emissió dels informes finals d'avaluació de la recerca de cada departament per part dels CAER, seguint els criteris establerts:

Productivitat

Fa referència al volum total de producció científica i al seu impacte i es mesuren en relació al nombre d'investigadors que hi ha a cada departament.

Qualitat

Fa referència a la qualitat de la producció científica i es mesura amb la posició relativa de les publicacions originades al departament en cada àrea temàtica.

Rellevància

Inclou la importància científica, tecnològica, clínica, social, cultural i socioeconòmica de l'activitat recercadora i té en compte la implementació de la recerca a la societat.

Vitalitat i capacitat organitzativa

Fa referència a l'habilitat per gestionar i liderar la recerca i té en compte els contactes del departament amb la resta del món i la capacitat d'implementar amb èxit el treball planificat.

Els CAER classificaran les diferents àrees avaluades de cada departament en quatre nivells: **Excel·lent, Molt Bé, Bé o Insuficient.**

3.- Quin ha estat l'impacte del procés d'avaluació?

Tenint en compte l'objectiu estratègic de les avaluacions, ajudar a enfortir la universitat com a organització de recerca d'alt nivell internacional i amb capacitat de dinamitzar l'activitat econòmica, el procés d'avaluació de la recerca té la voluntat de proporcionar-nos informació sobre la nostra posició en relació a la resta d'universitats comparables a nivell nacional i internacional.

Les avaluacions rebudes han estat satisfactòries en el conjunt de departaments de la UPF, tots ells han obtingut valoracions **d'Excel·lent o Molt bona**. Els comitès avaluadors han reconegut especialment l'esforç que fan els departaments tenint en compte les constriccions econòmiques del moment, que no ajuden a posar en valor tot el potencial que realment hi ha a la Universitat.

Els CAER destaquen la **quantitat de recursos captats en convocatòries competitives de recerca**, tant nacionals com internacionals, que ajuden a mantenir molt elevats els estàndards de qualitat científica. Malgrat això, remarquen que cal continuar treballant en aquesta línia, especialment en certs àmbits de la Universitat on hi ha marge de millora.

Acció: la Universitat està reestructurant l'oficina de suport a la recerca per tal de potenciar-ne tots els àmbits

Les dificultats de finançament repercuteixen en la capacitat de poder mantenir els investigadors més reputats internacionalment a la UPF i en la captació de nou talent jove que sumi coneixement. Els comitès aconsellen **potenciar la captació de talent extern per tal de mantenir la competitivitat internacional de la UPF**. En relació a la política concreta de personal, alerten que és important establir processos de contractació independent, amb l'objectiu de captar el millor talent, tant nacional com internacional, i evitar l'endogàmia.

Acció: la Universitat està treballant per potenciar noves formes de contractació, amb criteris i metodologia de contractació homologables internacionalment i homogenis entre departaments, i perfilant un programa de captació de talent

Finalment, en l'àmbit administratiu, els CAER destaquen que **els departaments es troben en un bon moment per reorganitzar-se**, aprofitant la reestructuració general de la Universitat, perquè els permetrà adaptar les unitats administratives a les necessitats concretes: millor coneixement d'anglès, creació de noves figures de suport (assistent de recerca o de transferència)...

Acció: la Universitat està en una fase de reorganització que permetrà optimitzar el seu funcionament i la potenciació de la recerca

En termes agregats, podem destacar 3 grans dimensions avaluades:

Productivitat, impacte i transferència de la recerca

En termes generals, els resultats són molt bons, amb una altra producció de recerca tenint en compte la mida dels departaments i un impacte realment rellevant en termes de presència en les principals revistes científiques. És interessant comprovar que entre els departaments més ben valorats, un ha obtingut el reconeixement com a Centre d'Excel·lència Severo Ochoa (Barcelona GSE, on hi ha el Departament d'Economia i

Empresa), i dos han obtingut la distinció María de Maetzu a departaments universitaris (Departament de Ciències de la Vida i de la Salut i Departament de Tecnologies de la Informació i les Comunicacions).

Un últim punt a tenir en compte és la capacitat de transferir la recerca a la societat, ja sigui a través de la col·laboració amb empreses i institucions de diferents sectors, amb la creació de *spin-off* o *start-up*, o fent arribar a la societat els resultats obtinguts, gràcies als mitjans de comunicació o a accions i activitats concretes d'acostament a la ciutadania. Malgrat els resultats són bons en general, hi ha camp per recórrer en aquest aspecte, que ajudaria a multiplicar l'impacte obtingut fins ara.

Acció: la UPF vol crear un nou instrument dedicat a la transferència que recolzi l'oficina d'innovació i així crear noves oportunitats per fer arribar els resultats de la recerca a la societat.

Internacionalització

És un dels elements que més es destaquen en tots els informes dels CAER i l'eix principal sobre el qual gira la capacitat de millora de la UPF. Malgrat hi ha departaments que obtenen uns resultats excel·lents, els avaluadors consideren que cal reforçar la internacionalització com a concepte global: millora de la contractació de personal investigador internacional, tot i que ja es troba en uns indicadors molt acceptables; presència en grans consorcis i xarxes internacionals, i capacitat de captar finançament de convocatòries de recerca competitives, sobretot a nivell europeu.

Finalment, un element a destacar i que en termes generals està molt ben valorat, és el reconeixement a través de distincions i mencions internacionals que reben els diferents departaments de la Universitat, element clarament diferenciador del sistema universitari estatal i que posiciona la UPF en conjunt com una institució capdavantera a nivell mundial.

Organització

Els CAER s'han vist sorpresos positivament per la vitalitat dels departaments i dels diferents grups de recerca que els integren. Però han constatat que, a nivell general, hi ha una excessiva fragmentació que fa perdre oportunitats de treball conjunt. En aquesta línia, reforcen la idea de potenciar la reorganització en menys grups a cada departament, però que siguin més potents per obtenir més impacte.

De forma reiterada, els comitès consideren de gran rellevància establir un pla estratègic de cada departament que fixi els temes prioritaris en la política de recerca i d'organització a mig termini.

4.- Conclusions de l'avaluació de la recerca

Aquest tipus de procediment hauria de servir per: i) implementar una nova cultura d'anàlisi de l'impacte de la recerca en la societat; ii) millorar la recerca a la nostra Universitat; iii) proveir d'una plataforma de transparència per retre comptes a la societat; i iv) millorar el criteri de distribució de recursos que els governs fan arribar a les nostres universitats en funció dels resultats obtinguts.

Els resultats del nostre procés d'avaluació indiquen que com a Universitat ens cal millorar en: i) la política de captació de talent; ii) les decisions estratègiques en inversions; iii) incrementar les mesures de suport a la recerca, i iv) el suport en la gestió de la recerca i la seva visualització.

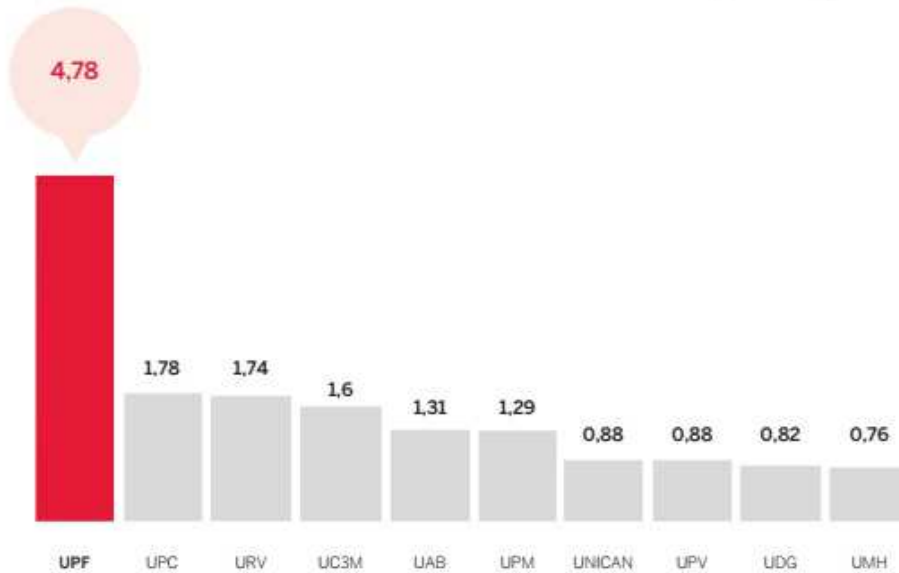
Pels departaments ha d'implicar un increment dels recursos pel suport a la recerca i a la captació de nou talent investigador; i ha de permetre una intensificació de la recerca dels investigadors i la millora del suport que reben actualment.

Annex. La recerca a la UPF, avui

RESULTATS EN RECERCA

La universitat espanyola més competitiva en l'obtenció de projectes europeus

La segona universitat espanyola en volum total de fons europeus malgrat ser la segona més petita en grandària

Projectes obtinguts en els programes marc de la UE per 100 professors (IUNE, 2013)

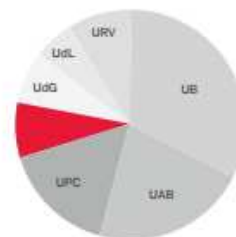
UNA UNIVERSITAT PETITA AMB EXCEL·LENTS RESULTATS

UPF
7,33%

Grandària

Percentatge de matrícules dins del sistema català

(UNEIX, 2013)

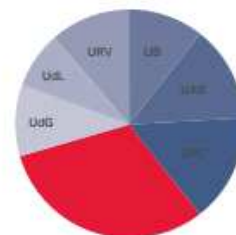

UPF
31,3%

Resultats

Percentatge de recursos competitiu (nacionals i internacionals) captats per professor sobre el total del sistema català

(ACUP, 2013)

INDICADORS D'INTERNACIONALITZACIÓ

1ª universitat espanyola en
projecció internacional
(Rànquing Times Higher Education, 2014)

1ª universitat espanyola en
percentatge de professors
internacionals
(Rànquing QS, 2014)

RESULTATS EN RECERCA

1ª universitat espanyola en
impacte i qualitat de la
producció científica i en
percentatge d'articles publicats
en col·laboració internacional

(Rànquing de Scimago, 2014)

